

Sygn. akt IV CSK 636/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa E.S.
przeciwko M.G.
o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w E.
z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt I Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej M.G. od wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt I Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecnictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., aczkolwiek część przedstawionych okoliczności w ramach tak określonej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej, ze względu na sposób sformułowania, w istocie podpada pod podstawę

w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c.). Przesłanki te nie zostały spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżąca upatruje w konieczności wyjaśnienia czy: 1) złożenie podpisu pod treścią oświadczenia o uznaniu długu, stanowi oświadczenie woli w rozumieniu kodeksu cywilnego, w szczególności art. 65 § 1 k.c., a w konsekwencji, czy stanowi oświadczenie woli o uznaniu długu i czy kreuje ono zobowiązanie dłużnika do spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 353 § 1 k.c.; 2) czy ewentualne złożenie podpisu pod tekstem oświadczenia woli o uznaniu długu jest dowodem na okoliczność uznania długu, w sytuacji gdy brak jest innych dowodów na istnienie długu, a są wręcz kontrdowody na jego nieistnienie; 3) czy dochodzi do skutecznego i ważnego przelewu wierzytelności z tytułu umowy pożyczki, jeżeli w umowie przelewu wierzytelności skonkretyzowano jako wierzytelność z umowy pożyczki, a: stosunek z umowy pożyczki nie istnieje; stosunek zobowiązaniowy istnieje z innej podstawy prawnej; 4) czy w sytuacji opisanej w pytaniu nr 3 potrącenie wierzytelności między cesjonariuszem a dłużnikiem jest dopuszczalne.

W orzecznictwie został już wyjaśniony charakter prawny uznania długu, a także kwestia rozkładu ciężaru dowodu. Mianowicie, uznanie długu jest oświadczeniem woli dłużnika, w którym składający je ustala w sposób prawnie doniosły istnienie określonego stosunku prawnego (tzw. istnienie długu) lub pewnych jego elementów, np. wysokości długu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1998 r., II CKN 269/98, nie publ., z dnia 7 marca 2003 r.,

I CKN 11/01, nie publ.). Uznanie długu jako takie stanowi nieuregulowaną odrębną umowę ustalającą co do zasady i zakresu istnienie albo nieistnienie jakiegoś stosunku prawnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2004 r., V CK 346/03, nie publ.). Uznanie długu nie jest jednak czynnością abstrakcyjną, a w związku z czym, osoba uznająca nie traci możliwości przeprowadzenia dowodu, że uznany dług w rzeczywistości nie istnieje (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2005 r., I CK 580/04, nie publ.).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Powódka E.S. domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w sądową klauzulę wykonalności aktu notarialnego z dnia 22 sierpnia 2014 r., w którym poddała się egzekucji w zakresie zapłaty kwoty 60 000 zł na rzecz pozwanej M.G.. Jako podstawę faktyczną powództwa wskazała dokonanie po powstaniu tytułu wykonawczego potrącenia wierzytelności w stosunku do pozwanej, którą nabyła w drodze cesji od swojego męża - M.S., który jest bratem pozwanej.

Z ustaleń faktycznych wynikało, że w dniu 22 sierpnia 2014 r. została zawarta notarialna umowa sprzedaży trzech nieruchomości rolnych, które pozwana sprzedała powódce za kwotę 60 000 zł, płatną do 31 sierpnia 2015 r. W dniu 15 grudnia 2005 r. zostało sporządzone przez M.S. oświadczenie podpisane przez pozwaną, wówczas M.S., w którym zobowiązała się mu zwrócić do 31 grudnia 2013 r. pieniądze w kwocie 116 688,70 zł, które zostały na nią przeksięgowane w firmie „C.” w M., a które były wpłacone na zakup ciągnika rolniczego „J.” 6920, zgromadzone przez M.S. w okresie 2003-2005. W dniu 30 sierpnia 2015 r. M.S. dokonał na rzecz powódki przelewu powyższej wierzytelności, określonej w umowie przelewu jako wynikającej z umowy pożyczki. Umowa przelewu wierzytelności stanowiła podstawę do złożenia przez powódkę pozwanej oświadczenia o potrąceniu.

Przedstawione przez Sąd drugiej instancji pisemne motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia nie uprawniają do uznania, iż wyrok ten jest wynikiem oczywistego naruszenia prawa. Sąd Okręgowy mając na względzie zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postępowaniu przez Sądem Rejonowym w I. oraz uzupełniając go w postępowaniu apelacyjnym, szczegółowo wyjaśnił w oparciu, o jakie dowody ustalił, iż wierzytelność objęta spornym uznaniem pozwanej - wynikającym z dokumentu z dnia 15 grudnia 2005 r., przez nią podpisanego, istnieje. Oparł się nie tylko na dowodach z osobowych źródeł (w tym, m.in. przedstawiciela spółki „C.” S.M. oraz ojca pozwanej a teścia powódki - E.S.), ale również zbadał i ocenił, w kontekście innych dowodów, istniejące zapisy w dokumentacji (dowody operacji księgowych z 2006 r. z uwagi na upływ okresu archiwizacji uległy zniszczeniu k. 230) pochodzącej od spółki „C.” (chodzi o zapisy w „zestawieniu planu kont” - „zwrot zadatku” i „zwrot zaliczki”). Nadto Sąd drugiej instancji, w ramach instytucji rozkładu ciężaru dowodu, wyciągnął trafne konsekwencje procesowe wynikające z zaniechania wykonania przez pozwaną nałożonego na nią obowiązku przedstawienia wyciągu z właściwego rachunku bankowego, którego w czasie spornym była posiadaczem.

Jeśli chodzi o kwalifikację prawną stosunku prawnego pomiędzy pozwaną i jej bratem, potwierdzonego oświadczeniem pozwanej zawartym w dokumencie z 15 grudnia 2005 r. (nazywanym w umowie przelewu pożyczką), to kwestia ta

z uwagi na przysługiwanie M.S. w stosunku do pozwanej wierzytelności, którą następnie przelał na rzecz powódki, a zarazem jego żony, ma drugorzędne znaczenie, skoro nie budziło wątpliwości, o jaką wierzytelność w sensie materialno-prawnym chodziło. Pierwotnie wierzytelność ta przysługiwała M.S. w stosunku do spółki „C.”. Tym samym w ramach trójstronnego stosunku prawnego pomiędzy M.S., spółką „C.” i pozwaną nastąpiło przekazanie przez M.S. pozwanej jako odbiorcy przekazu, świadczenia w postaci zaliczek, do zwrotu których na rzecz M.S. (przekazującego) zobowiązana była spółka „C.” (przekazany). Instytucja przekazu jest uregulowana w art. 921¹ i n. k.c. Treść oświadczenia pozwanej zawarta w dokumencie prywatnym z dnia 15 grudnia 2005 r. potwierdza, że przysporzenie na rzecz pozwanej ze strony M.S. nie było nieodpłatne (pозwana zobowiązała się do zwrotu M.S. środków pieniężnych, podobnie jak ma to miejsce przy umowie pożyczki; stosunki zobowiązaniowe strony mogą uregulować swobodnie z ograniczeniami wynikającymi z art. 353¹ k.c.), a zatem mógł dokonać cesji wierzytelności przysługującej mu wobec pozwanej.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Pismo procesowe powódki, zawierające także wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, wpłynął po upływie dwutygodniowego terminu na złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną (art. 398⁷ § 1 zd. 1 k.p.c.), a zatem wniosek ten jest bezskuteczny. Powódka została pouczona o sposobie i terminie wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną (k. 406-407), zaś w piśmie z dnia 13 listopada 2018 r. nie zostały wykazane okoliczności, które uzasadniałby zezwolenie na jego przyjęcie.

